

Deliberatīvā metode

2024

Kā iesaistīt jaunienācējus Latvijas sabiedrībā pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs?

Sagatavoja

Biedrība "Latvijas Lauku forums"
pēc Latvijas Republikas
Kultūras ministrijas pasūtījuma

Kultūras ministrija

LATVIJAS
LAUKU
FORUMS

Satura rādītājs

1. Kopsavilkums	3
2. Summary	5
3. Metodoloģija un pasākuma norise	7
4. Pilns apstiprināto rekomendāciju saraksts ar pamatojumu	13
PIELIKUMI.....	22

Kopsavilkums

Pasākums "Kā iesaistīt jaunienācējus Latvijas sabiedrībā pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs?" tika organizēts no 2024. gada 22. līdz 24. novembrim pēc Kultūras ministrijas pasūtījuma, izmantojot šobrīd pasaulē populārās deliberatīvās demokrātijas metodes.

Deliberatīvajiem pasākumiem ir divas būtiski atšķirīgas iezīmes no citām sabiedriskajām apspriedēm vai iedzīvotāju iesaistes aktivitātēm:

- 1) Reprezentatīvitate, proti, tiek nodrošināts, ka diskusiju dalībnieki ir maza sastāva reprezentatīvs sabiedrības atspoguļojums, kur dalībnieki tiek identificēti pēc nejaušās atlases principa, un nodrošināts, ka tādējādi diskusijā piedalās iedzīvotāji, kas neiesaistās biežāk izmantoto līdzdalības metožu pasākumos;
- 2) Deliberācija, proti, strukturētā un secīgiem posmiem veidotā diskusijā paredzot procesu, kur dalībniekiem ir iespēja iepazīties ar izskatāmo jautājumu un izprast tēmu, savstarpēji strādāt pie risinājumiem un, meklējot kompromisus, nonākt pie plānotā rezultāta.

Deliberatīvo pasākumu organizēja biedrība "Latvijas Lauku forums", dalībnieku atlasi uzticot SIA "SKDS", kas ir viens no vadošajiem un vislabāk pazīstamākajiem sociālo pētījumu uzņēmumiem Latvijā un kas ikdienā veic sabiedriskās domas pētījumus un spēj gan korekti noteikt vajadzīgos Latvijas iedzīvotāju mikromodeļa parametrus, gan, izmantojot viņiem pieejamo plašo iespējamo respondentu datu bāzi, apzināt un piesaistīt dalībniekus. Pasākumā tika atlasīti un piedalījās 30 dalībnieki, kas reprezentēja Latvijas sabiedrības dažādību, ievērojot tādus demogrāfiskos parametrus kā dzimums, vecums, reģionālais sadalījums, ģimenē lietotā sarunvaloda, sociālekonomiskais stāvoklis, izglītības līmenis un valstiskā piederība.

Pasākums noritēja trīs dienas, kuru laikā dalībnieki, tiekoties klātienē, sagatavoja rekomendācijas par jaunienācēju Latvijas sabiedrība iesaistīšanu pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs.

Rekomendācijas Latvijas Republikas Kultūras ministrija plāno izmantot, izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus, piemēram, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes un Latvijas Nacionālo attīstības plānu nākamajam periodam. Izstrādātās rekomendācijas tiks prezentētas Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomei.

Kopā dalībnieki izstrādāja 8 rekomendācijas. No tām vismaz 70% dalībnieku atbalstu ieguva šādas 7 rekomendācijas:

- 1) Jāstiprina kopienas, lai jaunienācējiem būtu vieglāk dabiski iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs;
- 2) Iesaistīt jaunienācējus latvisko tradīciju un vērtību izkopšanā;
- 3) Cilvēkstāstu un pieredžu iekļaušana dažādu formātu pasākumos;
- 4) Visaptverošs informatīvs atbalsta risinājums jaunienācējiem Latvijā;
- 5) Programma un pilotprojekts "Reģionālās nometnes/tikšanās jaunienācēju iekļaušanai pilsoniskajā sabiedrībā";
- 6) Latvijas pilsoniskās sabiedrības pamati;
- 7) Veidot vidi, kas veicina iekļaušanu un sadarbību Latvijas kultūras telpā.

1. Summary

Event "How to involve newcomers to Latvian society into the civil society and civic activities?" was organised from 22 to 24 November 2024, commissioned by the Ministry of Culture, using the currently popular deliberative democracy methods.

Deliberative events have two fundamentally different features from other public consultations or citizen engagement activities:

- 1) Representativeness, i.e. ensuring that the participants are a small representative cross-section of society, where participants are identified on a random basis, and ensuring that citizens who do not take part in more commonly used participatory methods are involved in the discussion;
- 2) Deliberation, i.e. a structured and sequenced discussion process where participants have the opportunity to familiarise themselves with the issue and understand the topic, to work together on solutions and, by seeking compromises, to arrive at a planned outcome.

The deliberative event was organised by the NGO Latvian Rural Forum, with the selection of participants entrusted to SKDS Ltd, one of the leading and best-known social research companies in Latvia, which conducts public opinion research on a daily basis and is able to both correctly identify the necessary parameters of a micromodel of the Latvian population and, using the large database of potential respondents available to them, identify and attract participants. 30 participants were selected and participated in the event, representing the diversity of Latvian society, taking into account demographic parameters such as gender, age, regional distribution, language spoken in the family, socio-economic status, education level and nationality.

The event took place over three days, during which the participants, meeting face-to-face, developed recommendations for involving newcomers to Latvian society in civic engagement and civic activities.

The recommendations are necessary for the Ministry of Culture of the Republic of Latvia to develop policy documents such as the Guidelines for the Development of a Cohesive and Civically Active Society and the Latvian National Development Plan for the next period. The developed recommendations will be presented to the Monitoring Council for the Implementation of the Guidelines for the Development of a Cohesive and Civically Active Society.

In total, participants made 8 recommendations. Of these, the following 7 recommendations were supported by 70% of participants:

- 1) Communities should be strengthened to make it easier for newcomers to naturally engage in civil society activities;
- 2) Involve newcomers in cultivating Latvian traditions and values;
- 3) Inclusion of human stories and experiences in different formats of events;
- 4) Comprehensive outreach support solution for newcomers to Latvia;
- 5) Programme and pilot project "Regional camps/meetings for the inclusion of newcomers in civil society";
- 6) Foundations of Latvian civil society;
- 7) Creating an environment that fosters inclusion and cooperation in Latvia's cultural space.

3. Metodoloģija un pasākuma norise

Biedrība "Latvijas Lauku forums" (LLF) šogad pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas (KM) aicinājuma un pasūtījuma no 2024. gada 22. līdz 24. novembrim organizēja delibēratīvo diskusiju pasākumu, kur galvenais pasākuma fokuss bija: "Jaunienācēju Latvijas sabiedrībā iesaiste pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs". Delibēratīvā metode ir nozīmīgs instruments sabiedrības viedokļa izziņāšanai, balstoties dialogā, sadarbībā un līdzsvarā starp dažādiem uzskatiem. Delibēratīvās metodes organizētā procesā iesaista "vidējo iedzīvotāju" ar mērķi izziņāt, kādu sarežģītu politikas problēmu, mācīties vairāk par šo jautājumu, apspriest to ar citiem dalībniekiem un kolektīvi izstrādāt risinājumus. Šī bija jau trešā reize, kad šī metode tiek izmantota KM iniciatīvu īstenošanai.

Delibēratīvajās diskusijās nozīmīgs ir konkrēts darba uzdevums, kā, piemēram, šajā reizē – izstrādāt rekomendācijas, kā Latvijas sabiedrības jaunienācēji var tikt iesaistīti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs.

Delibēratīvas diskusijas no cita veida diskusijām atšķir divi galvenie principi:

- reprezentativitāte, proti, tiek nodrošināts, ka diskusiju dalībnieki ir maza sastāva reprezentatīvs sabiedrības atspoguļojums, kur dalībnieki tiek identificēti pēc nejaušās atlases principa, tādējādi diskusijā piedalās iedzīvotāji, kas neiesaistās biežāk izmantoto līdzdalības metožu pasākumos,
- delibēracija, proti, strukturētā un secīgiem posmiem veidotā diskusijā paredzot procesu, kur dalībniekiem ir iespēja iepazīties ar izskatāmo jautājumu un izprast tēmu, savstarpēji strādāt pie risinājumiem un, meklējot kompromisus, nonākt pie plānotā rezultāta.

Delibēratīvais process ir ar augstu pievienoto vērtību un palīdz veidot labāku rīcībpolitiku, jo ļauj nodrošināt viedokļus no reprezentatīvas grupas, kas daudzkārt nav iespējams, izmantojot tradicionālākas līdzdalības metodes, tādējādi sniedzot lielāku leģitimitāti, kas ir īpaši nozīmīgi pieņemot grūtus vai pat pretrunīgus lēmumus. Tāpat, pateicoties diskusiju ilgumam trīs dienu garumā, delibēratīvās diskusijas rezultātā radītais iznākums ir argumentētas rekomendācijas rīcībpolitikas veidotājiem ar pamatojumu, balstoties padziļinātā iedzīvotāju vērtējumā.

Pirms pasākuma sarunās ar KM pārstāvjiem tika nolemts:

- 1) Pasākumu veidot tā, lai dalībnieki drošā un atvērtā vidē izstrādātu rekomendācijas jaunienācēju Latvijas sabiedrībā iesaistei pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs;
- 2) Ļaut pašiem dalībniekiem pilnībā izlemt, cik un kādas rekomendācijas iekļaut apspriešanā. Svarīga ir kvalitāte, ne kvantitāte. Labāks rezultāts ir mazāk rekomendāciju, nevis liels rekomendāciju saraksts, par kurām daļa dalībnieku nejutās pārliecināti;
- 3) Ļaut sarunām starp dalībniekiem, ideju apmaiņai notikt dabīgi, nemēģinot viņus mākslīgi vest "pa ceļu, pa kuru viņi neizrāda interesi iet". Diskusijās nepiedalās pārstāvji no KM, lai dalībnieki justos brīvi. KM pārstāvji piedalās pirmajā dienā - atklāšanā un pēdējā dienā - noslēgumā jau pēc rekomendāciju apstiprināšanas;
- 4) Dalībniekiem nodrošināt iespēju klātienē satikt un uz klausīt LLF un KM pārstāvju kopīgi izraudzītu jaunienācēju pieredzes stāstus, kā arī viņu pieredzes padarīt pieejamas darba grupu diskusiju laikā.

KM iepirkuma nolikums paredzēja, ka diskusijas dalībnieki tiek atlasīti pēc noteiktiem demogrāfiskiem parametriem, piemēram, ģimenes sarunvalodas, dzimuma, dzīvesvietas reģiona, vecuma, sociālekonomiskā stāvokļa u.c. Diskusijā tika nodrošināts visas Latvijas iedzīvotāju reprezentatīvs mikromodelis. Šajā pasākumā tika plānoti ne vairāk kā 30 dalībnieki. Dalībnieku atlasī LLF uzticēja Turgus un sabiedriskās domas pētījumu centru SKDS (SKDS), uzdodot apkopot potenciālos dalībniekus, kuri atbilst noteiktiem demogrāfiskiem kritērijiem. SKDS potenciālos dalībniekus rekrutēja, izmantojot savu Web (interneta) paneli. Nākamajā atlasē solī SKDS pārstāvji zvanīja šiem potenciālajiem dalībniekiem, lai pārliecinātos par viņu dalību pasākumā un precizētu detaļas. Divas dienas pirms pasākuma divi dalībnieki atteicās no dalības un SKDS viņus aizvietoja ar diviem citiem dalībniekiem. **No apstiprinātajiem 30 dalībniekiem uz pasākumu ieradās un visas trīs dienas strādāja visi 30 dalībnieki.**

Pasākuma dalībnieku sastāvs gandrīz pilnībā sasniedza reprezentativitāti, atspoguļojot Latvijas sabiedrības sadalījumu pēc ģimenes valodas, dzimuma un reģionālā pārklājuma kritērijiem. 30 dalībnieku socioloģiskie parametri:

- Ģimenes valoda: 19 latviešu, 1 – krievu un ukraiņu, 8 – krievu, latviešu/poļu – 1, latviešu/franču – 1. *Tika nodrošināta tulka klātbūtne.*
- Dzimums: 17 sievietes un 13 vīrieši.
- Reģioni: Rīga – 7, Vidzeme – 7, Pierīga – 4, Latgale – 4, Zemgale – 3, Sēlija – 2, Kurzeme – 2.

- Vecums: 2 dalībnieki 18-24 gadi, 3 dalībnieki 25-34 gadi, 5 dalībnieki līdz 35 - 44 gadu vecumam, 5 dalībnieki vecumā starp 45 - 54, 9 dalībnieki vecumā starp 55-64, 4 dalībnieki 65 -74 gadi un 2 dalībnieki vecumā virs 75 gadiem.

Pasākums 22. – 24. novembrī notika viesnīcā VEF Rija Hotel. Divdesmit divi dalībnieki tur nakšņoja starp pasākuma dienām. Dalībniekiem tika atlīdzināti arī transporta izdevumi un nodrošināta ēdināšana. Pasākuma programma ir atrodamā 1. pielikumā.

Pirmā diskusiju diena – piektdiena, 22. novembris

Pirmajā dienā notika šādi diskusijas posmi: atklāšana, savstarpējā iepazīšanās un “ledus laušana”, iepazīšanās ar diskusijas mērķi un tēmu, šķēršļu identificēšana un viena eksperta iedvesmas un pieredzes stāsta uzklauššana.

Kā pirmo dalībnieki uzklaušāja KM Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāju Ilonu Jekeli, kura sniedza informāciju par šīs tēmas aktualitāti un iekļautajiem pasākumiem “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2021.-2027. gadam”, kā arī iemesliem, kādēļ KM ir svarīgi dzirdēt ieteikumus no iedzīvotājiem.

Turpinājumā dalībnieki uzklaušāja LLF prezentāciju par tēmu, kas ir pilsoniskā sabiedrība, kas ir pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ko ņemt vērā, domājot par jaunienācēju iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā. KM un LLF prezentāciju laikā pasākuma dalībnieki tika mudināti piefiksēt sākotnējās idejas dažāda veida pasākumiem un darbībām, kas veicinātu jaunienācēju iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs. Dalībniekiem bija iespēja uzdot jautājumus gan LLF komandai, gan KM pārstāvei.

Pasākuma turpinājumā dalībnieki tika iepazīstināti ar viņiem domāto uzdevumu un organizatoriem. Pasākuma ievadā dalībnieki savstarpēji iepazīnās, nosaucot savu vārdu, ģeogrāfisko dzīves vietu, kā arī atbildēja uz moderatoru sagatavotajiem jautājumiem, par to, vai konkrētā aktivitāte, kas uzrakstīta uz lapiņas, ir pilsoniskā aktivitāte.

Pasākuma pirmajā dienā strādāja 3 LLF fasilitatori: Āris Ādlers, Dace Liepiņa-Zusāne, Zane Seredina.

Pasākuma turpinājumā sekoja moderēts darbs 3 grupās (pasākuma fasilitatoriem pirms tam tika nodrošinātas apmācības, kā arī viņu rīcībā bija īpašas norādes par viņu uzdevumiem. Tika izstrādātas norādes arī pasākuma moderatoram (3. un 4. pielikums).

Šajā posmā nozīmīgākais mērķis bija radīt drošu vidi, lai dalībnieki atvērti dalītos savā viedoklī un pieredzē, nenosodot citus par viņu viedokli, vienlaikus aicinot ieklausīties un izprast citu teikto. Vispirms dalībnieki tika aicināti pastāstīt par savu pieredzi saistībā ar jaunienācējiem. Turpinājumā dalībnieki identificēja savu pieredzi vai savā kopienā pieredzēto par dažādām pilsoniskajām aktivitātēm, t.sk. gan politisko, gan ekonomisko, gan kultūras līdzdalību, uz lapām atzīmējot, ar kuriem no līdzdalības veidiem viņi ir pazīstami un kādos ir iesaistījušies, vai ar tiem saskārušies.

Dalībnieki tika aicināti individuāli padomāt par Latvijas jaunienācēju iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs, atbildot uz jautājumiem: 1) Kādi ir galvenie šķēršļi tam, lai jaunienācējus iesaistītu; 2) Vai ir kādi jautājumi, kas ir neskaidri un uz kuriem vēlētos dzirdēt eksperta viedokli vai skaidrojumu (piemēram, par neskaidriem formulējumiem vai par datiem)? Organizatori piefiksēja šķēršļus un visus neskaidros jautājumus tālākajam darbam.

Dienas noslēgumā viens eksperts - jaunienācējs Latvijā - vjetnamiešu mākslinieku Kao Viets Ngujens pastāstīja savu pieredzes stāstu, kā arī dalībniekiem tika pasniegtas kopā ar organizatoriem sagatavotas nelielas dāvaniņas - Kao zīmētas pastkartes ar latviešu tautumeitu, kuru pats mākslinieks visiem, kuri to vēlējās, parakstīja. Tādējādi pirmā diena tika noslēgta uz iedvesmojošas un pacilājošas nots.

Otrā diskusiju diena – sestdiena, 23. novembris

Otrajā dienā notika šādi diskusijas posmi: ekspertu pieredzes stāsti un sarunas ar ekspertiem, rekomendāciju izstrāde, "rotēšana" darba grupu ietvaros, rekomendāciju uzlabošana un pamatojumu izstrāde, dienas novērtējuma aplis.

Pasākuma otrās dienas sākumā dalībnieki sarunājas ar pieciem jaunienācējiem - ekspertiem: Joanna Storie no Lielbritānijas, Jonas Büchel no Vācijas, Khushi Malhotra no Indijas, Liudmyla Vakalo no Ukrainas, Marian Kanapelka no Baltkrievijas, kuri dalījās ar savu pieredzi pēc ierašanās Latvijā, kādus galvenos šķēršļus viņi redz tam, lai jaunienācēji iesaistītos pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs. Eksperti atbildēja arī uz dalībnieku jautājumiem, t.sk. paužot arī savu personisko vērtējumu, kas ir balstīts viņu iepriekšējā pieredzē un zināšanās. Pārējā pasākuma daļā eksperti nepiedalījās, bet nepieciešamības gadījumā tika nodrošināta faktu noskaidrošana un pārbaude pēc pasākuma dalībnieku un fasilitatoru lūguma.

Sarunu laikā ar ekspertiem dalībnieki piefiksēja sākotnējās idejas, ar kādām konkrētām darbībām varētu veicināt to, lai jaunienācēji labāk iesaistās pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs.

Tālākais darbs notika trīs darba grupās ar mērķi radīt 2-4 idejas priekšlikumiem, bet tika uzsvērts, ka būtiska ir kvalitāte, ne kvantitāte. Tāpat tika sniegta informācija, ka tam, lai šī ideja kļūtu par visa pasākuma rekomendāciju, tā nākamajā dienā būs jāatbalsta vismaz 70% no dalībniekiem.

Pasākuma otrajā dienā ar grupām strādāja 3 LLF fasilitatori: Āris Adlers, Anda Šarkovska, Zane Seredina.

Pirmajā sestdienas darba grupā fasilitatori aicināja katru dalībnieku individuāli izteikt vismaz 2-4 risinājumus. Tad fasilitatori, rosinot dalībniekus balsot un diskutēt, noskaidroja grupas dalībnieku atbalstu katrai no šīm idejām, kā arī to, vai dalībnieki vēlas šīs idejas turpināt attīstīt.

Dienas otrajā daļā katra grupa strādāja pie rekomendāciju un to pamatojumu sagatavošanas, prioritizējot attiecīgajā grupā populārākās idejas. Tālākajos posmos divreiz notika dalībnieku maiņa, kur no katras grupas divi vēstneši devās prezentēt savas grupas izstrādātās idejas citām grupām un saņēma viņu atsauksmes. Turpinājumā katra grupa strādāja ar savu priekšlikumu uzlabošanu, reaģējot uz citu grupu dalībnieku atsauksmēm, lai papildinātu un precizētu savas idejas.

Dienas noslēgumā notika dalībnieku aplis, izceļot pozitīvos momentus no kopīgi pavadītās dienas.

Trešā diskusiju diena – svētdiena, 24. novembris

Noslēdzošajā dienā notika šādi diskusijas posmi: rekomendāciju apkopojums un apspriešana, balsošana, kopsavilkums un noslēgums.

Šajā dienā visi dalībnieki strādāja kopā vienā grupā. Iepriekšējās dienas izskaņā organizatori apkopoja visus priekšlikumus, sagatavoja tos prezentēšanai un balsošanai dalībniekiem. Tika rosināta visu dalībnieku kopīga apspriede, aicinot izteikties par sagatavotajiem priekšlikumiem, vai ir atbilstoša detalizācijas pakāpe, vai tie noformulēti korekti, vai pamatojumi ir atbilstoši utt. Vajadzības gadījumā priekšlikumi tika papildināti ar atsevišķām domām, papildu idejām, komentāriem u.c. Dalībnieki diskusijas laikā vienojās par 3 rekomendāciju apvienošanu vienā, tādējādi no sākotnējām 10 rekomendācijām uz balsošanu tika izvirzītas 8. Apspriedes rezultātā tika identificētas fināla rekomendācijas, par kurām tika organizēts balsojums.

Balšanā dalībniekiem uz biļeteniem par katru no rekomendācijām bija jāatzīmē “par” vai “pret”, īpaši tika pievērsta uzmanība tam, ka, lai priekšlikums iekļūtu

pasākuma rekomendāciju sarakstā, tas ir jāatbalsta vismaz 70% dalībnieku. Par rekomendācijām, par kurām dalībniekiem nav skaidra viedokļa, viņi varēja izvēlēties nebalsot un šis balss netika ieskaitīta, rēķinot kvorumu. Balsošana tika organizēta, moderatoram izlasot katru no rekomendācijām un tās pamatojumu, pēc tam dalībniekiem savos biļetenos atzīmējot "par", "pret" vai vietu pie attiecīgās rekomendācijas numura atstājot tukšu.

Nākamā daļā organizatori saskaitīja balsis un prezentēja rezultātus, atspoguļojot cik "par", "pret" ir saņēmusi katra ideja un, vai rekomendācijas ir saņēmušas atbalstu no vismaz 70% dalībnieku, tādējādi izveidojot dalībnieku apstiprināto rekomendāciju un to pamatojumu sarakstu, kas tiek nodots KM. Kopā no 8 rekomendācijām, kuras tika izvirzītas balsošanai, septiņas ieguva vismaz 70% un vairāk dalībnieku atbalstu. Visas rekomendācijas, arī tās, kuras nesaņēma vismaz 70% atbalstu, var apskatīt 5. pielikumā.

Dienas noslēgumā KM Sabiedrības integrācijas departamenta direktore Jeļena Šaicāne sniedza pirmo atgriezenisko saikni par apkopotajām rekomendācijām, un teica noslēguma un pateicības vārdus. Arī daļa dalībnieku dalījās ar savām atsauksmēm par pieredzēto pasākuma norises laikā.

4. Pilns apstiprināto rekomendāciju saraksts ar pamatojumu

Pasākuma dalībnieki vienojās par septiņām rekomendācijām, kur katra no rekomendācijām saņēma vismaz 70% pasākuma dalībnieku atbalstu.

1. Definētā problēma "Sabiedrības sadrumstalotība un nepietiekama pilsoniskās sabiedrības kultūra"

Latvijas sabiedrībā ir novērojama ne vien ierobežota vēlme aktīvi pieņemt iebraucējus – jaunienācējus, bet arī pašu iedzīvotāju pasīva pilsoniskā aktivitāte un nesaskaņas. Bieži vien negatīvā pieredze, tautas atmiņā esošie aizspriedumi, personiskie aizvainojumi vai attieksme pret jaunienācējiem rada barjeras jaunienācēju iekļaušanai. Tāpat vērojams abpusējas vēlmes trūkums sadarboties, kā plaša starp sabiedrības grupām. Šāda situācija norāda uz nepieciešamību stiprināt kopienas, lai veidotu vidi, kurā gan vietējiem iedzīvotājiem, gan jaunienācējiem būtu vieglāk iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs un rast kopīgus risinājumus.

Problēmai dalībnieki piedāvā sekojošu risinājumu:

A) Jāstiprina kopienas, lai jaunienācējiem būtu vieglāk dabiski iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs.

Tiek piedāvāts apzināt pilsoniskās kopienas problēmas un rīkoties kopā, veicināt pašpalīdzību, uzlabot zināšanas par vēsturi un patriotismu, popularizēt labos piemērus, rīkot kampaņu "Pasniedz roku pirmais", ticēt sev un savai kopienai, savai valstij, veicināt sadarbības, iedzīvotāju un konsultatīvās padomes u.c.

LLF interpretācija par piedāvātās rekomendācijas potenciālo ietekmi:

Panākta sabiedrības saliedētība un vienotība, jo vietējie iedzīvotāji un jaunienācēji kļūs ciešāk saistīti, mazinot spriedzi un nesaskaņas starp dažādām sabiedrības grupām. Radīta atvērtāka un draudzīgāka sabiedrība, kas stiprinās valsts stabilitāti un drošību. Pieaug iedzīvotāju iesaiste pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, veicinot demokrātijas stiprināšanu un vietējo kopienu aktīvāku līdzdalību valsts attīstībā.

Veiksmīgāka jaunienācēju iekļaušanās sabiedrībā, darba tirgū un vietējās kopienās, mazinās atsvešinātību un veicinās ilgtermiņa uzturēšanos Latvijā. Jaunienācēji ir aktīvāki sabiedrības locekļi, kuri piedalās ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. Stiprināta kopienu sadarbība palīdz efektīvāk izmantot pieejamos resursus, risināt vietējās problēmas un radīt inovācijas. Uzlabota darba vide, jo mazināti

aizspriedumi un konfliktu iespējamība starp vietējiem darbiniekiem un jaunienācējiem.

Uzlabotas zināšanas par Latvijas vēsturi un kultūru veicina lepnumu par savu valsti gan vietējo iedzīvotāju, gan jaunienācēju vidū. Jaunie iedzīvotāji sajūtas piederīgāki Latvijai. Tas veicina viņu motivāciju palikt un piedalīties valsts dzīvē. Stereotipu un aizspriedumu mazināšana, popularizējot labos piemērus un rīkojot kampaņas, rada tolerantāku un iekļaujošāku sabiedrību.

Veicinot pašpalīdzību un sadarbību, vietējās kopienas kļūst neatkarīgākas un spējīgākas risināt lokālas problēmas. Spēcīgas kopienas palīdz noturēt cilvēkresursus un veicina ilgtspējīgu attīstību. Turklāt Latvija kļūst par piemēru citiem reģioniem, demonstrējot veiksmīgu pieeju sabiedrības saliedēšanā un jaunienācēju integrācijā. Uzlabota valsts starptautiskā reputācija kā iekļaujošai un pilsoniski aktīvai sabiedrībai. Rekomendācijas ieviešana veicina Latvijas sabiedrības saliedētību, demokrātijas stiprināšanu un valsts ilgtspējīgu attīstību.

2. Definētā problēma "Kultūras barjeras un savstarpējās izpratnes trūkums"

Latvijā ieradušies jaunienācēji bieži veido noslēgtas kopienas, balstītas uz savu nacionālo identitāti, kas apgrūtina to iekļaušanos plašākā sabiedrībā. Šo situāciju pastiprina gan aizspriedumi un tolerances trūkums no vietējo iedzīvotāju puses, gan kultūras un komunikācijas atšķirības. Vietējās kultūras uzvedības un tradīciju īpatnības bieži tiek uztvertas kā pašsaprotamas, tomēr jaunienācējiem tās var šķist neskaidras vai pat aizvainojošas. Tāpat Latvijas kultūras piedāvājums nereti nav pietiekami pielāgots jaunienācējiem, kas kavē viņu iesaistīšanos. Šie faktori liek jaunienācējiem justies atstumtiem un vēl vairāk izceļ viņu citādību, veicinot atsvešināšanos no vietējās sabiedrības.

Problēmai dalībnieki piedāvā šādus risinājumus:

B) Iesaistīt jaunienācējus latvisko tradīciju un vērtību izkopšanā.

Tiek piedāvāts mērķprogrammās par finansējumu iekļaut papildu punktus, kas paredz prioritāri atbalstīt tās aktivitātes, kuras īsteno iekļaujošs mērķdotācijas saņēmējs - organizācija (iekļaujošs nozīmē, ka tajā līdzdarbojas arī jaunienācēji), savukārt finansējumu šādām mērķprogrammām iegūt no soda naudām par valsts valodas likuma normu neievērošanu.

C) Cilvēkstāstu un pieredžu iekļaušana dažādu formātu pasākumos.

Tiek piedāvāts organizēt Vislatvijas pasākumus, kas saņem līdzfinansējumu no dažādām mērķprogrammām, piemēram, no valsts budžeta un ES fondiem,

organizēt stāstu vakarus dažādās vietās, prasmju nodošanu, veidot rakstus medijos par pozitīvajām pieredzēm, veidot saturu sociālajos medijos ar influenceru (populāri sociālo mediju satura veidotāji) palīdzību.

LLF interpretācija par piedāvātās rekomendācijas potenciālo ietekmi:

Sabiedrība veidojas tāda, kurā mazinātas kultūras barjeras un veicināta savstarpējā sapratne starp vietējiem iedzīvotājiem un jaunienācējiem. Jaunienācēji veiksmīgāk integrējas sabiedrībā, piedaloties kopīgās aktivitātēs, kas stiprina piederības sajūtu un veicina viņu ilgtermiņa iesaisti Latvijas sabiedriskajā un kultūras dzīvē. Tas rada iespēju aktīvāk izmantot jaunienācēju potenciālu gan ekonomiskajā, gan sociālajā jomā.

Sabiedrība kļūst tolerantāka un saliedētāka, jo veicināta dialoga un sadarbības kultūra, kas mazina stereotipu ietekmi un aizspriedumu rašanos. Savstarpēja sapratne un kopīgas aktivitātes uzlabo sociālo klimatu un rada vidi, kurā gan vietējie, gan jaunienācēji jūtas līdzvērtīgi un novērtēti. Šī pieeja stiprina ne tikai lokālās kopienas, bet arī sabiedrību kopumā, veicinot Latvijas ilgtspējīgu attīstību.

Integrējot cilvēkstāstus un pozitīvas pieredzes sabiedriskajā diskusijā, veicināta izpratne par kultūru daudzveidības vērtību, kas iedvesmo sabiedrību uz lielāku iecietību un iesaisti. Savukārt pasākumi un aktivitātes, kas vērstas uz sadarbību, ļauj vietējiem iedzīvotājiem un jaunienācējiem kopīgi risināt aktuālos izaicinājumus, vienlaikus uzlabojot kopējo dzīves kvalitāti.

Latvijai ir uzlabots tēls arī starptautiskā mērogā kā valstij, kas veiksmīgi risina integrācijas un kultūru mijiedarbības jautājumus. Latvija ir paraugs citiem reģioniem, demonstrējot, kā saliedēta un daudzveidīga sabiedrība var kļūt par valsts ilgtspējīgas attīstības stūrakmeni.

3. Definētā problēma "Informācijas pieejamības un izpratnes šķēršļi jaunienācējiem"

Jaunienācēji Latvijā bieži sastopas ar informācijas trūkumu angļu valodā un citās starptautiskajās valodās par valsts likumiem, pakalpojumiem un iespējām. Nepietiekama informācija par "spēles noteikumiem" – nav skaidri un viegli pieejami norādījumi par likumdošanu, administratīvajām prasībām un valsts gaidām attiecībā uz jaunienācējiem, kas rada neskaidrību un frustrāciju, birokrātijas sarežģītība, valodas barjeras (jaunienācēji bieži sastopas ar grūtībām saprast vai izmantot latviešu valodu ikdienas dzīvē un oficiālajās situācijās) un sociālo tīklu algoritmu radītie informācijas burbuļi, kas nedod iespēju nejauši piekļūt jaunai informācijai

(jaunienācēji nereti saņem informāciju tikai no ierobežotiem avotiem, kas neatspoguļo pilnīgu ainu par iespējām un resursiem Latvijā).

Problēmai dalībnieki piedāvā šādus risinājumus:

Dalībnieki sākotnēji piedāvāja risināt šo problēmu ar sekojošām rekomendācijām

- Veidot aplikāciju un drukātos materiālus, pašvaldības ziņu lapas un kvadrātkodus, izvietojot jaunienācējiem svarīgos saskares punktus (veikt esošo aplikāciju auditu, lai savienotu saišu resursus un pievienotu trūkstošo saturu). Aplikācijā ir informācija par valstī pieejamo un procesiem, prasmju pārnese, informācija par konkrēto novadu vai pilsētu par NVO, kurās var iesaistīties, par konkrētās teritorijas pasākumiem, var atzīmēt savas vēlmes, mentoru atrašanas iespēja un pievienošana, aplikācijā integrēt MI asistentu;

- Ceļa karte/Road map to starting in Latvia (izveidot A5 formāta skrejlapas LV, ENG, RU un UKR, dodot informāciju reizē par integrācijas pamatlietām, un iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā. Skrejlapu pieejamība tiek nodrošināta jaunienācējiem svarīgos punktus - lidostā, robežpunktos, autoostās, pašvaldībās. Saturiski skrejlapas viena puse iekļauj: kvadrātkodu uz Vienas pieturas aģentūras mājas lapu un tās kontaktinformāciju, 112 ārkārtas situācijām, info par SIM kartes iegūšanu un lietošanu, iespējas patvēruma meklēšanai, citas ārkārtas pamatvērtības, ieskatu par to, kādas tiesības Tev ir Latvijā. Saturiski skrejlapas otra puse iekļauj: paskaidrojumus un ieguvums no iesaistes pilsoniskās sabiedrības organizācijās un brīvprātīgā darba aktivitātēs, kvadrātkodu uz Vienas pieturas aģentūras mājas lapu sadaļu par pilsoniskās sabiedrības pamatiem (kontakti un iespējas organizācijās);

- Info koncepta "jaunienācēji" attīstība (izveidot lietotni jaunienācējiem, izveidot kvadrātkodu, izveidot mājas lapu jaunienācējiem, atrast mentorus, asistentus un speciālistus, sistēmu sasaistīt ar PMLP un pašvaldību darbību, iekļaut informāciju par bankām, veselību, biļetēm, par dzīvošanu, 112, par darbu, par Sarkano krustu, vēlāk arī par kultūras pasākumiem un info par Latviju.

Pasākuma laikā dalībnieki nolēma, ka vēlas, lai šīs rekomendācijas tiktu apvienotas un lai notiktu balsošana par variantu, kas piedāvā augstāk aprakstīto rekomendāciju apkopojumu.

Rekomendāciju izstrādes autori piedāvāja šādu apvienoto rekomendāciju:

D) Visaptverošs informatīvs atbalsta risinājums jaunienācējiem Latvijā.

Tiek piedāvāts izveidot efektīvu, daudzkanālu informācijas un atbalsta sistēmu jaunienācējiem, nodrošinot piekļuvi būtiskajai informācijai un resursiem, kā arī veicinot iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā. Nepieciešams izveidot:

- Digitālo platformu un lietotni. Tajā būtu apkopotas lietotnes ar papildu saturu, kuru monitorings būtu veikts, un saistīts ar citiem avotiem. Lietotne saturētu informāciju par valstī pieejamajiem pakalpojumiem, integrācijas procesiem un vietējām iespējām. Tajā būtu pieejami rīki prasmju apmaiņai, kas ļautu brīvprātīgi apmācīt citus savās prasmēs un saņemt apmācības no citiem bez maksas. Tāpat tiktu nodrošinātas mentoru un asistentu meklēšanas iespējas, pasākumu kalendārs un iespēja norādīt savas intereses. Lietotne tiktu papildināta ar mākslīgā intelekta (MI) asistentu, kas sniedz personalizētu palīdzību, kā arī kvadrāt kodu integrāciju.

- Drukātos materiālus. Piemēram, skrejlapas "Ceļa karte jaunienācējiem", kurai jāspēj iedot pamatinformācija par integrāciju un nepieciešamais, lai spētu rast ceļus iesaistei pilsoniskajā sabiedrībā: A5 formāts, pieejams latviešu, angļu, krievu un ukraiņu valodās. Piedāvātais saturs: vienā pusē kvadrātkods ar saiti uz Vienas Pieturas aģentūras mājaslapu, ārkārtas dienestu kontakti (112), SIM kartes iegūšanas un lietošanas informācija, tiesību un pakalpojumu pārskats, iespējas patvēruma meklēšanai. Otrā pusē - informācija par pilsoniskās sabiedrības organizācijām, brīvprātīgo darbu un iesaistes ieguvumiem. Potenciālie izplatīšanas punkti: lidostas, robežpunkti, pašvaldības, autoostas, sabiedriskās organizācijas.

- Mājas lapu jaunienācējiem. Tā iekļautu informāciju par dzīvesvietas meklēšanu, darba iespējām, veselības aprūpi, izglītību, banku pakalpojumiem un citiem būtiskiem jautājumiem. Tajā būtu integrēta informācija par kultūras pasākumiem un Latvijas tradīcijām. To varētu sasaistīt ar pašvaldībām un PMLP.

Būtiski būtu nodrošināt datu plūsmu starp jaunienācēju informācijas sistēmu un valsts/pašvaldību datubāzēm, lai uzlabotu pakalpojumu pieejamību.

LLF interpretācija par piedāvātās rekomendācijas potenciālo ietekmi:

Latvija iegūst labāku jaunienācēju integrāciju, nodrošinot vieglu un ikvienam ērtu piekļuvi būtiskai informācijai par likumiem, pakalpojumiem un iespējām saprotamā daudzkanālu formātā. Tas mazina neskaidrības, birokrātiskās barjeras un valodas problēmas, padarot valsts administratīvos procesus pieejamākus un efektīvākus.

Šāda sistēma veicina jaunienācēju iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā, piedāvājot iespējas brīvprātīgajam darbam, kultūras pasākumiem un vietējo kopienu dzīvē, kas stiprina sabiedrības saliedētību. Drukātie materiāli un digitālās platformas

pieejamas vairākās valodās veido drošāku vidi un veicina kultūras barjeru mazināšanu.

Sasaistot informācijas sistēmu ar valsts un pašvaldību datubāzēm, uzlabojas pakalpojumu pieejamība un datu apmaiņa, ļaujot precīzāk plānot politiku. Tas sekmē ekonomikas izaugsmi, jo integrētie jaunienācēji būs aktīvāki darba tirgū un sabiedriskajā dzīvē, vienlaikus veicinot Latvijas starptautisko tēlu kā iekļaujošai un atvērtai valstij.

4. Definētā problēma "Motivācijas trūkums un informācijas plaša jaunienācēju un pilsoniskās sabiedrības mijiedarbībā"

Jaunienācēju iesaiste Latvijas pilsoniskajā sabiedrībā ir ierobežota vairāku faktoru dēļ. Daļa no tiem ir individuāli, piemēram, aizņemtība, īstermiņa plāni vai motivācijas trūkums, bet citi ir strukturāli, piemēram, sabiedrības izglītības trūkums, stereotipi un nepietiekama informācijas pieejamība par pilsoniskajām aktivitātēm un organizācijām. Turklāt jaunienācēji bieži nezina, pie kā vērsties vai kā atrast domubiedrus, un viņiem trūkst skaidrības par pilsoniskās sabiedrības nozīmi un darbību.

No otras puses, Latvijas sabiedrībai un organizācijām ir nepietiekama pieredze un resursi, lai efektīvi integrētu jaunienācējus, veidojot savstarpēji izdevīgu sadarbību. Šādos apstākļos svarīgi ir radīt strukturētu un mērķtiecīgu programmu, kas stiprina pilsoniskās sabiedrības un kopienu kapacitāti, vienlaikus veicinot jaunienācēju iesaisti.

Problēmai dalībnieki piedāvā šādus risinājumus:

E) Programma un pilotprojekts "Reģionālās nometnes/tikšanās jaunienācēju iekļaušanai pilsoniskajā sabiedrībā".

Tiek piedāvāts organizēt klātienē pasākumus katrā reģionā (Rīgā, Kurzemē, Latgalē, Vidzemē, Zemgalē) nedēļas nogalēs vai 7 - 14 dienu garumā. Pasākuma valoda būtu latviešu, lai jaunienācēji dzirdētu un iepazītu valodas un kultūras iezīmes. To laikā iesaistītu jaunienācējus pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs caur praktiskām darbībām. Pilotprojekta vietējā līmeņa mērķa grupa ir gan jaunienācēji, gan vietējie iedzīvotāji, nodrošinot abpusēju spēcīnāšanas programmu. Būtiski pilotprojektu izstrādāt ar darba grupu palīdzību, ko organizē Latvijas Republikas Kultūras ministrija, kurā piedalās NVO, pašvaldību pārstāvji, uzņēmēji, mentori. Saturiski programma ietver: kopīgu brīvprātīgo darbu (palīdzēt sagatavot lokālus pasākumus utt.), kopīgas pastaigas (meža terapija, pastaigas dzīvnieku patversmēs utt.), vietējo iedzīvotāju parādītas

lokālas vērtības un prasmes, lai iedzīvinātu jaunienācējiem iesaistes ceļus, kurus viņi var turpināt paši. Programma spēcīnātu NVO un kopienas, veicinot arī jaunienācēju iekļaušu pilsoniskajā sabiedrībā. Programmas īstenošanā pēc iespējas iekļaut esošos NVO pasākumus un iniciatīvas.

F) Latvijas pilsoniskās sabiedrības pamati.

Tiek piedāvāts Vienas Pieturas aģentūras mājas lapā izveidot papildu sadaļu, kas ietver pamatinformāciju par pilsonisko sabiedrību un organizācijām Latvijā, nodrošināt jaunienācējiem informācijas piekļūstamību par Latvijas pilsonisko sabiedrību un iespējām tajā iesaistīties. Izstrādes procesā iesaistīt LR Kultūras ministriju, NVO, interešu grupas un kopienas. Saturiski lapā varētu piedāvāt iespēju atrast NVO un kopienas, kas atbilst saiknei ar lietotāja dzimteni, interesēm vai izvēlētajām tēmām, kā arī atrašanās vietai. Lapas sadaļu var rediģēt kopienu un NVO pārstāvji, lapas sadaļas ir dzīvas - interaktīva platforma par ieguvumiem jaunienācējiem: pilsoniskās aktivitātes veicināšana, domubiedru atrašana, darba tirgus risināšana.

LLF interpretācija par piedāvātās rekomendācijas potenciālo ietekmi:

legūta saliedētāka un atvērtāka sabiedrība, kurā jaunienācēji un vietējie iedzīvotāji kopīgi piedalās pilsoniskajās aktivitātēs, veicinot savstarpēju uzticību un sadarbību. Reģionālās nometnes un tikšanās sniedz jaunienācējiem iespēju iepazīt latviešu valodu, attīstīt savas prasmes tās lietošanā, kultūru un tradīcijas, vienlaikus spēcīnot vietējās kopienas un NVO.

Interaktīvā platforma nodrošina jaunienācējiem piekļuvi informācijai par pilsonisko sabiedrību un iespēju iesaistīties, palīdzot atrast domubiedrus, attīstīt prasmes un integrēties darba tirgū. Tas veicina gan jaunienācēju, gan vietējo kopienu izpratni par integrāciju un sadarbību, stiprinot demokrātisku un pilsoniski aktīvu sabiedrību.

Radīta vide, kurā dažādas sabiedrības grupas sadarbojas uz savstarpējās cieņas un izpratnes pamata, uzlabojot valsts tēlu kā iekļaujošai un saliedētai valstij un nodrošinot ilgtermiņa sociālo un ekonomisko stabilitāti.

5. Definētā problēma "Integrācijas plaša un noslēgtas kopienas"

Iebraucēji veido noslēgtas kopienas, balstoties uz savu nacionālo identitāti, savukārt abpusēja vēlme sadarbīties ar vietējo sabiedrību bieži trūkst, jo katrs ir pašpietiekams savā vietējā vidē. Kultūras atšķirības un savstarpējās izpratnes trūkums rada barjeras integrācijai un veicina sabiedrības sadrumstalotību.

Problēmai dalībnieki piedāvā sekojošu risinājumu:

G) Veidot vidi, kas veicina iekļaušanu un sadarbību Latvijas kultūras telpā.

Tiek piedāvāts Pašvaldībām regulēt izolētu kopienu veidošanos ar normatīvo aktu palīdzību.

LLF interpretācija par piedāvātās rekomendācijas potenciālo ietekmi:

Izveidota fiziska vide, kas veicina iekļaušanu un sadarbību Latvijas kultūras telpā. Jaunienācēji ātrāk iedzīvojās jaunajā dzīves vietā, iepazīst vietējo iedzīvotāju paražas, dzīves ritējumu, tradīcijas, kopienas specifiku. Kopīgiem spēkiem spēj risināt sev nepieciešamos jautājumus un ir "rokas stiepiena attālumā" no līdzcilvēkiem, kuri jau gadiem šajā vidē dzīvo. Pašvaldībām ir nozīmīga loma, regulējot noslēgtu kopienu veidošanos, izmantojot normatīvo aktu rīkus, lai sekmētu atvērtību un integrāciju vietējā sabiedrībā. Tas mazina kultūras plaisu un veicinās kopējo sabiedrības vienotību.

Pielikumi

1. Pasākuma programma
2. Balsojuma rezultāti par rekomendācijām
3. Norādes pasākuma fasilitatoriem
4. Norādes pasākuma moderatoram
5. Pirms rekomendāciju saraksts (pirms balsošanas)

Pielikums Nr.1. PROGRAMMA

DELIBERATĪVAIS PASĀKUMS

"Kā iesaistīt jaunienācējus Latvijas sabiedrībā pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs?"

Plānotā **PROGRAMMA**

Datums	Plkst.	Aktivitāte
Piektdiena, 22.11.2024.	13.00 – 13.45	<p>Dalībnieku ierašanās.</p> <p>Pusdienas – līdz 13.45</p> <p>Dalībniekus viesnīcas vestibilā pie recepcijas sagaidīs LLF un SKDS pārstāvis.</p> <p>Katrs dalībnieks parakstīsies par ierašanos un saņems vārda karti.</p> <p>Dalībnieki, kas nakšņos viesnīcā, atslēgas no numuriņiem saņems kafijas pauzes laikā plkst. 16.00, tāpēc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - līdzpaņemtās mantas no rīta pēc reģistrēšanās varēs atstāt bagāžas glabātuvē, 1.stāvā; - virsdrēbes varēs atstāt 1.stāva konferenču telpā "Rīga". <p>Dalībnieki, kuri ierodas ar auto, tos atstāj pie viesnīcas (stāvvietā aiz viesnīcas) un pēc reģistrēšanās dodas pie viesnīcas recepcijas, lai pierēģistrētu auto numuru.</p> <p>!NB Pusdienas dalībniekiem plānotas līdz plkst.13.45.</p> <p>Dalībniekiem tiek segta arī ceļa kompensācija. Vajadzēs parakstīt iesniegumus un iesniegt degvielas čekus (tiem, kas brauc ar auto) vai sabiedriskā transporta biļetes. Pie reģistrēšanās</p>

		<p>vienosies, kad vajadzīgos dokumentus iesniegs. Iesniegumu veidlapas būs pieejamas arī uz vietas.</p> <p>!NB Dalībniekiem jāpaņem līdzī personu apliecinošs dokuments (pase vai ID).</p>
	14.00 - 16.00	<p>Pasākuma atklāšana, iesildīšanās.</p> <p><i>Ilona Jekele, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāja</i></p> <p><i>Zane Seredina, Latvijas Lauku foruma programmu vadītāja</i></p>
	16.00 - 16.30	Kafijas pauze
	16.30 - 17.45	Darbs grupās
	17.45-18.15	<p>Dienas noslēgums</p> <p><i>Saruna ar Vjetnamiešu mākslinieku Kao Viets Ngujens</i></p>
	19.00	Vakariņas
Sestdiena, 23.11.2024.	No plkst. 8.00 līdz 8.45	<p>Brokastis (tiem dalībniekiem, kuri nakšņo viesnīcā)</p> <p>Brokastis pieejamas no plkst. 8.00 līdz 8.45.</p>
	9.00 - 11.00	<p>Ekspertu pieredzes stāsti</p> <p><i>Joanna Storie</i></p> <p><i>Jonas Büchel</i></p> <p><i>Khushi Malhotra</i></p> <p><i>Liudmyla Vakalo</i></p> <p><i>Marian Kanapelka</i></p>
	11.00 - 11.30	Kafijas pauze

	11.30-13.00	Darbs grupās
	13.00-14.00	Pusdienas
	14.00 - 15.00	Darbs grupās
	15.00 - 15.30	Pirmā rotācija
	15.30 - 15.45	Pauze
	15.45 - 16.15	Otrā rotācija
	16.15 - 16.45	Darbs ar citu grupu ieteikumiem
	16.45 - 17.00	Pauze
	17.00 - 17.50	Darbs grupās
	17.50 - 18.00	Dienas noslēgums
	18.30	Vakariņas
Svētdiena, 24.11.2024.	No 8.00 līdz 8.45	Brokastis (tiem dalībniekiem, kuri nakšņo viesnīcā)
	9.00 - 11.30	Priekšlikumu izskatīšana, kopīga apspriešana, balsošana un pieņemšana
	11.30 - 12.00	Kafijas pauze
	12.00 - 13.00	Pasākuma noslēgums un pateicību saņemšana <i>Jeļena Šaicāne, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta direktore</i>
	13.00 - 14.00	Pusdienas

Pielikums Nr.2. Balsojuma rezultāti par rekomendācijām

1. Jāstiprina kopienas, lai jaunienācējiem būtu vieglāk dabiski iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs - 86,2 %
2. Iesaistīt jaunienācējus latviešu tradīciju un vērtību izkopšanā - 78,6%
3. Izveidot integrētu informācijas sistēmu jaunienācējiem Latvijā apvienot un izstrādāt visaptverošu informācijas sistēmu jaunienācējiem, kas sastāv no digitālās aplikācijas, drukātiem materiāliem un kvadrātkodu izmantošanas, nodrošinot pieejamību un noderīgu informāciju jaunienācējiem būtiskos kontaktpunktos - 96,6 %
4. Cilvēkstāstu un pieredžu iekļaušana dažādu formātu pasākumos - 89,7 %
5. Programma un pilotprojekts "Reģionālās nometnes/tikšanās jaunienācēju iekļaušanai pilsoniskajā sabiedrībā" - 78,6%
6. Veidot vidi, kas veicina iekļaušanu un sadarbību Latvijas kultūras telpā - 71,4 %
7. Latvijas pilsoniskās sabiedrības pamati - 85,7 %
8. Vienu dienu gadā pastiprināti pievērst uzmanību jaunienācēju jautājumiem un viņu izaicinājumu risināšanai (piemēram 21. maijā) - 57,1 %

Pielikums Nr.3. Norādes pasākuma fasilitatoriem

Norādes fasilitatoriem

Pasākuma nosaukums un galvenais fokuss: "Deliberatīvās metodēs balstītu sabiedrības rekomendāciju izstrāde un apkopošana par jaunienācēju Latvijas sabiedrībā iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs"

Norises vieta: VEF Rija Hotel, Brīvības 1199c, Rīga.

Trīs grupas:

Grupa Nr.1. Fasilitatore – Zane Seredina.

Grupa Nr.2. Fasilitatore – Dace Liepiņa – Zusāne (22.12.) un Anda Šarkovska (23.12.).

Grupa Nr.3. Fasilitators – Āris Ādlerš

Līdzīgi vajadzētu:

1) Klēpj datoru.

PIEKTDIENA, 22. NOVEMBRIS

- Fasilitatoriem būt uz vietas no plkst. 14:00 uz pasākuma atklāšanu, lai iepazītos ar dalībniekiem.

Piektdien Jums ar dalībniekiem ir jāstrādā grupās no 16:30-17:45. Dalībnieki pirmajā kopīgajā aplī sadalīsies grupās (1., 2. un 3.) pēc brīvprātības principa. Āris viņus apla laikā uzrunās. Katrā grupā 10 dalībnieki.

Uz to brīdi dalībnieki jau zinās pasākuma pamatuzstādījumu, formātu un kopējo darba kārtību. Āra grupai abas dienas būs nodrošināts tulka atbalsts.

Pirmajā grupu aplī **noskaidrot:**

1) Kādas problēmas varētu būt jaunienācējiem Latvijā, lai iesaistītos pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs. Iedvesmoties var no Kao Viets Ngujens stāsta, ko dzirdēsiet ap plkst. 17.45.

2) Palūdziet viņiem dažas minūtes padomāt un tad uz lapiņām uzrakstīt vismaz vienu iemeslu tam, kāpēc jaunienācēji neiesaistās pilsoniskajās aktivitātēs un pilsoniskajā sabiedrībā. Atgādiniet, ka mūsu uzdevums nav risināt integrācijas

jautājumus. Dalībnieks drīkst pieteikt vairākas problēmas, bet tad katru jāuzraksta uz savas līmlapiņas.

Ap plkst. 20.00-21.30 tiekamies Zoom, lai kopīgi izrunātu un apkopotu dzirdēto un vēlreiz pārskatītu sestdienas plānu. Saiti nosūtīsim īsi pirms tikšanās mūsu kopīgajā Whatsapp čatā.

SESTDIENA, 23. NOVEMBRIS

- Ja vēlaties dzirdēt ekspertu stāstus, ierašanās uz plkst. 09.00.

Šodien ir iespēja palūgt Jeļenas Jekimovas palīdzību, ja grupā izveidojas asas diskusijas par kādu viedokli, tā šķelšanās.

MĒRĶIS nonākt pie **2-4 risinājumiem** no katras grupas !!!

11:30 līdz 13:00 darbs grupās pie risinājumu izstrādes.

Pārbaudiet, vai jūsu telpā ir papīri pierakstiem, līmlapiņas un rakstāmpiederumi.

Dalībnieki sēž aplī. Var izmantoto galdu, bet var darboties arī bez tā. Katrs fasilitators izvērtē to, kā viņam ērtāk darboties.

Visiem fasilitatoriem būs pieejamas izdrukātas piektdienas vakarā visās grupās identificētās problēmas. Varat tās izmantot, lai veicinātu ideju rašanos, kā ceļa karti.

Pirmajā aplī uz lapām katrs dalībnieks saraksta idejas, kā risināt ekspertu stāstos saklausītos izaicinājumus. Katram dalībniekam lūgt uzrakstīt vismaz 2 idejas. Katru ideju uz savas līmlapiņas. Pievērsiet uzmanību tam, lai izvairītos no idejām par pamatintegrāciju. Idejas apspriež, apvieno, ja līdzīgas. Pievērs uzmanību jautājumam par īstenošanas varbūtību. Katra grupa no šī apļa iznāk ar 2-4 idejām.

- Būtiski, lai idejas ir izdiskutētas un tām piekrīt vismaz 70% no grupas dalībniekiem. Ja jūs paši kādai no tām līdz galam nenoticiet, ir maza cerība, ka noticēs kolēģi no citām grupām.
- Dalībnieku domas ir svarīgas, fiksējam uz citas lapas, jo neattiecas uz konkrēto tēmu, lai ir saglabāts. Ieteikums – ja grupa aizrunājas par citu tēmu, to piefiksējam uz jaunas lapas un iesakām, ka pie tās varēsīm atgriezties kafijas pauzēs, vai noslēgumā, ja vēl paliks tam laiks.

Atlasīt idejas pēc šādiem kritērijiem:

- iespējamība;

- Izmaksas;
- Tēmas atbilstība.

Priekšlikums var būt īss (viens teikums) un var būt izvērsts, ja grupa vēlas to papildināt un niansēt. Pie pamatojumiem vērts ķerties pašās beigās. Pasakiet, ka šajā stadijā visiem formulējumiem vēl nav jābūt noslīpētiem, ka tam vēl būs laiks vēlāk.

Atgādiniet dalībniekiem, ka par šī pasākuma rekomendācijām kļūs tikai tie priekšlikumi, kuri saņems 70% atbalstu no dalībniekiem, bet ziņojumā par šo pasākumu iekļausim arī tos priekšlikumus, kuri tik lielu atbalstu nesaņems.

Pēc pusdienu pārtraukuma, no plkst. 14:00 līdz 15:00 darbs grupās turpinās.

Otrajā aplī 2 - 4 idejām izstrādā detalizāciju un pamatojumu.

Skatīties no dažādām pusēm.

- Kas to varētu īstenot?
- Kas jāiesaista?
- Kas ir kritiskie punkti?
- Vai un kā šī ideja īstenojama jaunienācējam, kuram ir vai nav saikne ar Latviju?
- Var būt mērķēta uz kādu grupu, var būt mērķēta uz visiem?
- Zālē ir skeptiķi, kuri iebildīs, kā mēs jutīsimies ar šīs idejas aizstāvēšanu?

Nevajag aizmirst ekspertus! Var droši viņiem zvanīt, jautāt neskaidro. Ja tas nepieciešams, sazināties ar LLF Jeļenu Jekimovu.

Otrā aplī beigās izlemj, kuri 4 būs aģenti, kuri dosies pie citām grupām prezentēt idejas un ievākt papildu informāciju, idejas pilnveidošanai.

Atgādiniet, ka tam, lai priekšlikumi tiktu pieņemti, būs vajadzīgs 70% visu pasākuma dalībnieku atbalsts, tādēļ šī ir iespēja pārliecināties par to, ka citas grupas būs pozitīvi noskaņotas vai saprast, kur varētu būt iebildumi un skepse. Labāk, lai cilvēki paši piesakās iet ciemos pie citām grupām, bet jūs drīkstat arī šos vēstnešus ieteikt.

Dalībnieki pie grupām dosies ar kopīgi izveidotajām un pierakstītajām idejām uz lielajām lapām.

No plkst. 15:00-15:30 notiek vēstnešu - aģentu uzklauššana, pirmā rotācija

Maiņas secība:

- pirmie divi Zanes grupas aģenti dodas uz Andas grupu;

- Andas grupas aģenti uz Āra grupu;
- Āra grupas aģenti uz Zanes grupu.

Fasilitatori atgādina, ka ir jāļauj uzzināt kritiskos punktus.

Prezentē visas kopīgās grupas idejas, fiksē komentārus un ieteikumus. Vislabāk sadalīt pienākumus, lai viens ir runātājs un otrs, komentāru piefiksētājs. Tie pēc otrās maiņas būs jānodod savai grupai, lai būtu iespēja kopīgi uzlabot risinājumus.

Jūsu grupā nonāks 2 cilvēki no citas grupas.

Lūdzu, iedrošiniet pirmo vēstnešu delegāciju īsi pastāstīt par to, kā viņiem līdz šim gājis un vai viņi vēlas par kaut ko pakonsultēties.

No plkst. 15:45 – 16:15 notiek otrā rotācija

Maiņas secība:

- otrie divi Zanes grupas aģenti dodas uz Āra grupu;
- Andas grupas aģenti uz Zanes grupu;
- Āra grupas aģenti uz Andas grupu.

Fasilitatori atgādina, ka ir jāļauj uzzināt kritiskos punktus.

Prezentē visas kopīgas grupas idejas, fiksē komentārus un ieteikumus.

No plkst. 16:15-16:45 turpiniet darbu pie priekšlikumu izstrādes vai slīpēšanas.

Visi dalībnieki atgriežas savās oriģinālajās grupās un aģenti padalās ar komentāriem, kritiskajiem punktiem, ko ir ievākuši. Izdiskutējiet grupā, kam kopīgi piekritiet, kam nē. Uzlabojiet ieteikumus. Mērķis ir gūt piekrišanu no vismaz 70% dalībnieku, tāpēc svarīgi ir tos komentārus ņemt vērā, lai citiem patiktu labāk un viņi par jūsu grupas ideju nobalsotu.

No plkst. 17:00-17:50 noslēdzošais darbs grupās.

Veido prezentāciju, tīrrakstu uz lielajām lapām.

Ja grupa ir darbu pabeigusi, varat viņiem dot brīvu laiku līdz vakariņām arī ātrāk. Ja grupa vienojas, varat arī neņemt pauzi plkst. 16.45, bet strādāt līdz darba pabeigšanai.

Pēc tam pateicieties dalībniekiem par darbu un pasakiet, ka turpmāk (svētdien) visi strādās kopā, vairs atsevišķu darba grupu nebūs. Ap plkst. 19.30-21.00 esiet gatavi apkopot visus ieteikumus. Tikšanās viesnīcas 6. stāva lobijā.

Pielikums Nr. 4. Norādes pasākuma moderatoram

Norādes moderatoram

Pasākuma nosaukums un galvenais fokuss: "Deliberatīvās metodēs balstītu sabiedrības rekomendāciju izstrāde un apkopošana par jaunienācēju Latvijas sabiedrībā iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs"

Norises vieta: VEF Rija Hotel, Brīvības 1199c, Rīga.

Trīs grupas:

Grupa Nr.1. Fasilitatore – Zane Seredina.

Grupa Nr.2. Fasilitatore – Dace Liepiņa – Zusāne (22.12.) un Anda Šarkovska (23.12.).

Grupa Nr.3. Fasilitators – Āris Ādlers

PIEKTDIENA, 22. NOVEMBRIS

Moderatoram jābūt no plkst. 13:00. Būs nodrošinātas pusdienas. Ja ierodies ar savu transportu, tad tā numurs jāreģistrē viesnīcas recepcijā. Būs arī viesnīcas numuriņš. Iekārtošanās pauzes laikā pēc plkst. 16.00, līdz tam mantas atstāj bagāžas glabātuvē.

Visu nepieciešamo darbam būs sagatavojuši Zane Seredina.

Plkst. 14.00 - 16.00 pasākuma atklāšana

Dalībnieki sēž aplī.

Āris moderē, vada iepazīšanos. Tajā visi nosauc savu vārdu, nodarbošanos un dzīvesvietu.

Tiek nosaukti grupu fasilitatori.

Fonā nosaukuma slaidi, var pārslēgt uz plānoto programmu.

Āris piesaka:

Ilonu Jekeli, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāju.

Āris aicina uzdot jautājumus.

Āris piesaka:

Zani Seredinu, Latvijas Lauku foruma programmu vadītāju.

Āris aicina uzdot jautājumus.

Aplī tiek izdalīti iesaistes piemēri un dalībniekiem jāatpazīst, vai tās ir pilsoniskās sabiedrības aktivitātes vai nav.

Āris apļa noslēgumā sadala dalībniekus trīs grupās. Visus, kuriem varētu būt nepieciešama tulka asistēšana liek vienā grupu, ar kuru darbosies Āris.

Plkst. 16.25 piesaka pauzi un telpas, uz kurām katrai grupai doties pēc tās.

Grupa Nr.1. Fasilitatore – Zane Seredina. Darbojas telpā “Europa”

Grupa Nr.2. Fasilitatore – Dace Liepiņa – Zusāne. Darbojas telpā “VEF1”

Grupa Nr.3. Fasilitators – Āris Ādlers. Darbojas telpā “Rīga”

Plkst. 16.30 – 17:45 darbs grupās.

Āris ir fasilitators vienai no grupām. Grupā būs nodrošināta tulka klātbūtne.

Plkst. 17.45 - 18.15 dienas noslēgums

Saruna ar Vjetnamiešu mākslinieku Kao Viets Ngujenu.

Āris intervē Kao.

Pēc eksperta stāsta dalībniekiem tiek pasniegtas dāvanas no Kao un organizatoriem - pastkartītes. Iespēja iegūt autora parakstu uz tām.

Pēc sarunas Āris pastāsta dalībniekiem par vakariņām, brokastu laiku un sestdienas plāniem.

Plkst.19.00 vakariņas

SESTDIENA, 23. NOVEMBRIS

Plkst. 09.00. – 11.00 ekspertu pieredzes stāsti

Āris moderē. Piesaka runātājus. Aicina uzdot jautājumus.

Būs klātesoša tulce, ja nepieciešams aicināt viņai iesaistīties un tulkot.

Runātāji:

- Joanna Storie
- Jonas Büchel
- Khushi Malhotra
- Liudmyla Vakalo
- Marian Kanapelka

Plkst 10.55 piesaka pauzi un telpas, uz kurām katrai grupai doties pēc tās.

- Grupa Nr.1. Fasilitatore – Zane Seredina. Darbojas telpā “Europa”
- Grupa Nr.2. Fasilitatore – Anda Šarkovska. Darbojas telpā “VEF1”
- Grupa Nr.3. Fasilitators – Āris Ādlers. Darbojas telpā “City”

Ja laiks ļauj uztaisām kopīgus foto ar ekspertiem un dalībniekiem.

No plkst. 11:30 līdz 13:00 darbs grupās pie risinājumu izstrādes.

Āris fasilitē 3.grupu.

Pēc pusdienu pārtraukuma, no plkst. 14:00 līdz 15:00 darbs grupās turpinās.

Āris fasilitē 3.grupu.

No plkst. 15:00-15:30 notiek vēstnešu, aģentu uzklauššana, pirmā rotācija

Āris fasilitē 3.grupu.

No plkst. 15:45 – 16:15 notiek otrā rotācija.

Āris fasilitē 3.grupu.

No plkst. 16:15-16:45 turpiniet darbu pie priekšlikumu izstrādes vai slīpēšanas.

Āris fasilitē 3.grupu.

No plkst. 17:00-17:50 noslēdzošais darbs grupās.

Āris fasilitē 3.grupu.

No plkst. 17.50 – 18.00 dienas noslēgums.

Āris aicina sasēsties aplī un dalīties ar pozitīvajām lietām. Smaidiņu salikšana uz lapas.

Āris pastāsta par vakariņām un svētdienas plāniem.

Ap plkst. **19.30-21.00** esi gatavs apkopot visus ieteikumus. Tikšanās viesnīcas 6. stāva lobijā.

SVĒTDIENA, 24. NOVEMBRIS

No plkst. 9.00 līdz 11.30 priekšlikumu izskatīšana, kopīga apspriešana, balsošana un pieņemšana.

Visi priekšlikumi būs izdrukāti, tos izdala dalībniekiem. Tajos viņiem jāatzīmē par katru priekšlikumu - vai viņi tam piekrīt, vai nepiekrīt (tie, kas nebalso vai kas atturas - netiks iesaistīti kvorumā).

Dienas sākumā dalībniekiem tiek prezentēts visu trīs grupu izstrādāto rekomendāciju apkopojums.

Dace esošajos risinājumos veiks izmaiņas pēc dalībnieku komentāriem. Āra datorā būs redzama sākotnējā versija, tā tiks arī prezentēta dalībniekiem.

Kad Āris prezentējis katru no priekšlikumiem un tas kopīgi izdiskutēts, vai palicis kaut kas neskaidrs, vai kaut kas ir ticis pārprasts, skatās vai kāds no priekšlikumiem ir apvienojams ar citiem. Ja var kaut ko apvienot, tad notiek balsošana. Paceļot roku. Apvienošana notiek vien tad, ja par to nobalso vismaz 70% no dalībniekiem.

Kad visi piekrīt gala formulējumam, notiek balsošana.

Dace paņem balsošanas lapiņas un pieraksta rezultātus.

No plkst. 12.00 līdz 13.00 pasākuma noslēgums un pateicību saņemšana.

Āris paziņo balsošanas rezultātus.

Piesaka:

Jeļenu Šaicāni, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta direktori.

Pateicību pasniegšana dalībniekiem.

Noslēguma fotografēšanās.

Kopīgās pusdienas un došanās mājup.

Pielikums Nr.5. Pirms rekomendāciju saraksts (pirms balsošanas)

1. Jāstiprina kopienas, lai jaunienācējiem būtu vieglāk dabiski iesaistīties pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs

- apzināt kopienas problēmas un rīkoties kopā
- veicināt pašpalīdzību
- uzlabot zināšanas par vēsturi un patriotismu
- jāpopularizē labos piemērus
- kampaņa - "Pasniedz roku pirmajam"
- ticēt sev un savai kopienai, savai valstij
- veicināt sadarbības padomes un iedzīvotāju padomes

2. Iesaistīt latviešu tradīciju un vērtību izkopšanā

- mērķprogrammās par finansējumu iekļaut papildu punktus, ja ir iekļaujošs kolektīvs
- finansējumu šādām mērķprogrammām iegūt no soda naudām par valsts valodas nepareizu lietojumu

3. Veidot aplikāciju un drukātos materiālus, pašvaldības ziņu lapas un kvadrātkodus (izvietot jaunienācējiem svarīgos saskares punktus)

- veikt esošo aplikāciju auditu, lai savienotu saišu resursus un pievienotu trūkstošo saturu
- aplikācijā ir informācija par: valstī pieejamo un procesiem, prasmju pārnese, informācija par konkrēto novadu vai pilsētu, par NVO, kurās var iesaistīties, par konkrētās teritorijas pasākumiem, var atzīmēt savas vēlmes, mentoru atrašanas iespēja un pievienošana
- aplikācijā integrēt MI asistentu

4. Ceļa karte / Roadmap to starting in Latvia

- izveidot A5 formāta skrejlapas LV, ENG, RU un UKR
- dot informāciju reizē par integrācijas pamatlīnām un iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā
- skrejlapu pieejamība tiek nodrošināta jaunienācējiem svarīgos punktos - lidostā, robežpunktos, autoostās, pašvaldībās
- saturiski skrejlapas viena puse iekļauj: kvadrātkodu uz Vienas pieturas aģentūras mājas lapu un tās kontaktinformāciju, 112 ārkārtas situācijām, info par SIM kartes iegūšanu un lietošanu, iespējas patvēruma meklēšanai, citas ārkārtas pamatvērtības, ieskatu par to, kādas tiesības Tev ir Latvijā

- saturiski skrejlapas otra puse iekļauj: paskaidrojumus un ieguvums no iesaistes pilsoniskās sabiedrības organizācijās un brīvprātīgā darba aktivitātēs, kvadrātkodu uz Vienas pieturas aģentūras mājas lapas sadaļu par pilsoniskās sabiedrības pamatiem (kontakti un iespējas organizācijās)

5. Cilvēkstāstu un pieredžu iekļaušana dažādu formātu pasākumos

- organizēt Vislatvijas pasākumus, kas saņem līdzfinansējumu no dažādām mērķprogrammām, piemēram, no valsts budžeta un ES fondiem
- organizēt stāstu vakarus dažādās vietās
- veidot rakstus sabiedriskajos medijos par pozitīvajām pieredzēm
- veidot saturu sociālajos medijos ar influenceru palīdzību

6. Programma un pilotprojekts izpētei "Reģionālās nometnes/tikšanās jaunienācēju iekļaušanai pilsoniskajā sabiedrībā"

- organizēt klātienē pasākumus katrā reģionā (Sēlijā, Latgalē, Rīgā, Vidzemē, Kurzemē, Zemgalē un Rīgā) 1/7/14 dienu garumā
- pasākuma valodu nodrošinot latviešu, lai jaunienācēji dzirdētu un iepazītu valodas un kultūras iezīmes
- iesaistīt jaunienācējus pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs caur praktiskām darbībām vietējā līmenī
- mērķa grupa ir gan jaunienācēji, gan vietējie iedzīvotāji, nodrošinot abpusēju spēcīgāšanu
- programmas un pilotprojektu izstrādāt ar darba grupu palīdzību, ko organizē KM, kurā piedalās NVO, pašvaldību pārstāvji, uzņēmēji, mentori
- saturiski programma ietver: kopīgu brīvprātīgo darbu (palīdzēt sagatavot lokālus pasākumus utt.), kopīgas pastaigas (meža terapija, pastaigas dzīvnieku patversmēs utt.), vietējo iedzīvotāju parādītas lokālas vērtības un prasmes, lai iedzīvinātu jaunienācējiem iesaistes ceļus, kurus viņš var turpināt pats
- programma spēcīgātu NVO un kopienas, veicinot arī jaunienācēju iekļaušanos pilsoniskajā sabiedrībā
- programmas īstenošanā pēc iespējas iekļaut esošos NVO pasākumus un iniciatīvas

7. Veidot multietnisku vidi, kas veicina iekļaušanu un sadarbību Latvijas kultūras vidē

- regulēt izolētu kopienu veidošanos ar normatīvo aktu palīdzību, ko regulē pašvaldības

8. Vienu dienu gadā pastiprināti pievērst uzmanību jaunienācēju jautājumiem un viņu izaicinājumu risināšanai (PIEMĒRAM 21. MAIJĀ)

- rīkot katrā pašvaldībā individuāli organizētu pasākumu, kuru pirms tam plāno pilsētas mērs uzaicinot vietējās ģimenes un jaunienācējus
- tas varētu izpausties kā gājiens, kur visiem ir nacionālie tautas tērpi ar piespraustiem karodziņiem pie krūts
- arī koncerts ar jaunienācēju piedalīšanos, kur jādzer Rūķīšu tēja un jāēd šprotes, tomēr šo pasākumu varētu integrēt kādā regulāri notiekošā pasākumā

9. Info koncepta "jaunienācēji" attīstība

- izveidot jaunienācējiem aplikāciju
- izveidot kvadrātkodu
- izveidot mājas lapu jaunienācējiem
- atrast mentorus, asistentus un speciālistus
- sistēmu sasaistīt ar PMLP un pašvaldību darbību
- iekļaut informāciju par bankām, veselību, biļetēm, par dzīvošanu, 112, par darbu, par Sarkano krustu, vēlāk arī par kultūras pasākumiem un info par Latviju

10. Pamati par Latvijas pilsonisko sabiedrību

- Vienas pieturas aģentūras mājas lapā izveidot papildu sadaļu, kas ietver pamatinformāciju par pilsonisko sabiedrību un organizācijām Latvijā
- nodrošināt jaunienācējiem informācijas piekļūstamību par Latvijas pilsonisko sabiedrību un iespējām tajā iesaistīties
- izstrādes procesā iesaistīt KM, NVO, Interesešu grupas un kopienas
- saturiski lapa iekļautu iespēju atrast NVO un kopienas pēc saiknes ar savu dzimteni, tematiskas intereses, atrašanās vietas
- lapas sadaļu var rediģēt kopienu un NVO pārstāvji
- lapas sadaļa ir dzīva, interaktīva platforma
- ieguvumi jaunienācējiem: pilsoniskās aktivitātes veicināšana, domubiedru atrašana, darba tirgus risināšana